

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Inledning

När jag slutade min tjänst inom Lunds kommun fick jag i avskedspresent en flygtur över nedre delen av Kävlingeåns avrinningsområde. En vacker vårväll 2013 fick jag en samlad bild av alla de dammar och även skydds zoner som växt fram inom Kävlingeåprojektet från Vombsjön och nedströms ner till Lommabukten. Det blev för mig en AHA - upplevelse av stora mått! Kävlingeåprojektet hade gjort tydliga avtryck i landskapet. Avtryck som inte bara var synliga, utan som också bidrog till ett renare, rikare och även tillgängligare landskap.

Jag har blivit ombedd att säga några ord om Kävlinge å projektets tillkomst och historia idag. Det är ju ett mycket väldokumenterat projekt genom sina många rapporter, som jag gärna hänvisar till för den som vill veta mer. Jag kommer att titta på projektet lite grand från ovan liksom Nils Holgersson och berätta lite utifrån min horisont och som jag minns det.

Bakgrund – förutsättningar

Först lite om förutsättningarna.

Regleringen av Kävlinge ån och dess biflöden 1938 ledde till en stor förändring av vattendraget och dess omgivning. Samtidigt som odlingsarealen utökades fick åtgärden stora konsekvenser bl.a. för fågellivet på Vombs ängar.

Tillkomsten av vattenverket i Vomb 1949 ledde till stora grundvattenuttag och att Vombsjön ytterligare reglerades. Vombverket levererade inledningsvis dricksvatten till Malmö och Lund. Ett samarbete som sedan utvidgades till flera kommuner inom ramen för Sydsvatten, som idag levererar dricksvatten till 17 kommuner och är en aktiv part i Kävlingeåns vattenråd.

År 1956 utkom en liten skrift Utdikad civilisation. Det var Philip Wolf vid Svenska Lax- och laxöringsföreningen med verksamhet på Håstad mölla, som på ett påtagligt sätt uppmärksammade problematiken med utdikningen och minskningen av arealen våtmarker.

Inte bara utdikningen utan även **utsläppen från bl.a. kommunala reningsverk och industrier påverkade vattenförhållandena i vattendraget.** Nya myndighetskrav på dessa verksamheter ledde så småningom fram till behovet av en samordnad recipientkontroll och **samarbetsnämnden för Kävlingeåns sanering bildades 1953** och provtagningarna påbörjades. **Nämnden ombildades 1958 till Kävlingeåns vattenvårdsförbund.** Samtliga kommuner inom avrinningsområdet och dess industrier med utsläpp till Kävlinge ån var medlemmar i förbundet. Vattenvårdsförbundet ansvarade för provtagningarna t.o.m. 2013, då **ansvaret för recipientkontrollen överfördes till Kävlingeåns vattenråd.**

Bakgrund till våtmarksprojekten

Nu var det inte bara dessa förutsättningar inom Kävlinge ån som gav upphov till Kävlingeåprojektet, utan det var även andra händelser och förhållande som ledde fram till projektet.

Internationella konventioner växte fram med krav på åtgärder bl.a. Nordiska miljöskyddskonventionen från 1974 den s.k. **Helsingforskonventionen** med Helcom som sekretariat. Helcoms arbete har utvecklats genom åren bl.a. genom Baltic Sea action plan, som kom 2007 och tog ett helhetsgrepp om behovet av åtgärder i våra vatten.

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Övergödningssproblematiken i Laholmsbukten och i Ringsjön var tidiga varningsklockor.

Under 1980-talet senare hälft uppmärksammades frågeställningar rörande övergödningen av våra sjöar och hav alltmer. Algblomningen och problemen med syrefria bottenar blev påtagliga.

Genom **1988 års ministerdeklaration** fastställdes att utsläppen av näringsämnen till Östersjön skulle minska med 50 procent mellan 1987 och 1995, jämfört med 1985 års utsläpp.

Sverige förde ner den internationella överenskommelsen om utsläppsminskningar till nationell nivå genom riksdagens beslut att under perioden 1987 – 1995 halvera utsläppen av kväve till Östersjön söder om Ålands hav jämfört med 1985. Tidsperioden förlängdes senare till 2005.

På det lokala planet **utarbetades översiktsplaner, naturvårdsplaner m.m.**, som efter hand tog upp denna problematik. Naturvårdsplanen för Lunds kommun 1990 innehöll bl.a. förslag avseende landskapsvårds- och vattenvårdsutredningar för såväl Höje å som Kävlinge ån.

Höjeåprojektet, som startade 1990, blev ett pilotprojekt, som inspirerade och spred sig till andra vattendrag bl.a. till Kävlinge ån.

Inledande arbete

Även inom Kävlinge ån började behovet av vattenvårdande åtgärder att diskuteras.

Kävlingeåns vattenvårdsförbund tog initiativ till en vattenvårdsplan för delar av Kävlinge åns avrinningsområde. Utredningen begränsades till området uppströms Vombsjön.

Ekologgruppen svarade för **utredningsarbetet som redovisades 1991.**

Vattendragsförbundet var emellertid inte intresserat av att gå vidare och genomföra några åtgärder.

Här kunde historien ha tagit slut, men behovet av åtgärder kvarstod och genomförandet av åtgärder fann nu nya vägar. Lunds och Eslövs kommun startade under första hälften av 1990-talet ett **samarbetsprojekt "Blå boendemiljö"**, som egentligen handlade om möjligheterna till utbyggnad i anslutning till Håstad, Örtofta och Vaggarp. Ett projekt där byggnadsnämnd/ stadsarkitektkontor och kommunledning i de båda kommunerna samverkade. De förde även upp frågan om Kävlinge ån, som hittills gått i stå, på agendan. Efter konsultation med kommunekologerna i berörda kommuner tog nu Lunds kommun och Eslövs kommun initiativ till ett helhetsgrepp kring hela avrinningsområdet.

Efter konsultation med samtliga kommunledningar inom avrinningsområdet upphandlades K-konsult, för att ta fram en **kompletterande vattenvårdsplan** för resten av avrinningsområdet dvs. nedströms Vombsjön. En interimistisk arbetsgrupp med representanter för alla berörda kommuner, länsstyrelsen, försvarsmakten P7/ Fo11 och Kävlingeåns vattenvårdsförbund ledde arbetet.

Utredningen färdigställdes vid årsskiftet 1992/ 1993.

Kävlingeåprojektet formas

Utifrån de planer som nu fanns framtagna för hela avrinningsområdet påbörjades arbetet med att ta fram en handlingsplan för genomförande av föreslagna åtgärder. Eftersom vattendragsförbundet visat sig ovilligt att åta sig ett sådant uppdrag gällde det att finna en annan form för genomförandet.

Kommunledningarna uppdrog i mitten av 1993 åt Ekologgruppen att ta fram en **handlingsplan.**

Denna redovisades under **hösten 1993** och skickades därefter ut på **remiss.** Efter bearbetning av remissvaren kunde ett **slutgiltigt förslag** presenteras under **1994.**

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Syftet med projektet var att långsiktigt reducera kväve och fosfor i sjöar och vattendrag, gynna den biologisk mångfalden, öka arealen allemansrättslig mark och inte minst utveckla en hållbar och övergripande samarbetsform för våtmarksarbetet mellan kommuner, myndigheter, lantbrukare och övriga aktörer. **Åtgärdsprogrammet omfattade 300 ha dammar och 210 ha skyddszoner och kostnadsberäknades till 85 Mkr.**

Förslaget till samarbetsavtal **omfattade samtliga kommuner inom avrinningsområdet** och indelades i **fyra etapper om vardera tre år, totalt 12 år dvs. 1995 – 2007**. För att fördela de kommunala anslagen till projektet valdes respektive kommuns andel av avrinningsområdet och befolkningstäthet som utgångspunkt. Denna beräkningsgrund kompletterades sedan med ett nyttobegrepp kopplat till befolkningmängden, vilket ledde fram till att kommunerna nedströms Vombsjön fick bära en högre andel av kostnaderna. Man var även överens om att externa resurser måste till för att planera och genomföra projektet.

Projektet organiserades med en **programberedning** bestående av en politiker jämte ersättare från respektive kommun (ordf. Lunds kommun, vice ordf. Eslövs kommun) samt en **arbetsgrupp** bestående av tjänstemän från respektive kommun (ordf. Lunds kommun, sekreterare Eslövs kommun). Lunds kommun tog ansvar för projektledningen och den ekonomiska förvaltningen medan Eslövs kommun tog ansvar för sekretariatet. Även en **referensgrupp** bildades med representanter för lantbruket, vattenvårdsförbundet, naturvården, länsstyrelsen, universitetet.

Åtgärdsprogrammet genomfördes av en konsult med ansvar för bl.a. planering, projektering, förfrågningsunderlag, kontroll och besiktning, rapportering samt kontakter med markägare och myndigheter.

Projektet byggde helt på frivillighet. En god kontakt med respektive markägare var en förutsättning för projektets genomförande. Projektet svarade som regel för anläggningskostnaden medan markägaren erhöll en markersättning.

Respektive kommun svarade för upphandlingen av respektive entreprenad, undertecknande av de förhandsförbindelser och markägaravtal som upprättades samt beslutsattest av entreprenörsfakturor.

Årsredovisningen av projektet skulle årligen översändas **till samtliga kommuner för beviljande av ansvarsfrihet** för programberedningen.

Efter gemensamt samråd och godkännande från respektive kommun kunde ett samarbetsavtal undertecknas 1995. Samtliga nio kommuner Eslöv, Lomma, Lund, Hörby, Höör, Sjöbo, Tomelilla och Ystad kom nu att gemensamt driva Kävlingeåprojektet med start 1995-07-01.

Etapp1

Etappen 1 startade den 1 juli 1995 och omfattade inledningsvis **tre år 1995 - 1998**, men **förlängdes senare med ett år** m.h.t. behovet av ökad handläggningstid och möjligheterna till finansiering.

Några nedslag i verksamheten:

Organisationen konstituerades. Delegations- och arbetsordning upprättades. Presidiet utökades med Sjöbo kommun och Länsstyrelsen adjungerades till programberedningen

Ekologgruppen upphandlades som **konsult**.

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Den inledande pressinformationen ägde rum på Håstad Mölla den 29 november 1995. Det blev början på ett mödosamt men samtidigt inspirerande arbete med **att återetablera våtmarker** inom Kävlingeåns avrinningsområde **till skillnad från den "utdikade civilisation"** som Philip Wolf talade om fyrtio år tidigare.

Projektet finansierades av kommunala medel, men det krävdes även extern finansiering för att ro projektet i hamn. En EU-projektansökan inom Life – programmet utvecklades i samverkan med Höjeåprojektet. **EU beviljade 6,6 Mkr** till projektet, som fördelades med 70 % på Kävlingeåprojektet och 30 % på Höjeåprojektet. En videofilm "*Wetlands in agricultural areas*" producerades liksom en utställning. EU-projektet slutredovisades och presenterades vid en konferens i Bryssel 1999.

De första två dammarna anlades i **Elling** i Eslövs kommun och **Böstofta** i Höörs kommun. De var klara november 1996. En **mättdamm** anlades vid **Slogstorps** mölla, som komplement till de två mättdammar som redan fanns inom Höjeåprojektet.

I samverkan med Saxån/Braån och Höje å **uppvaktades Riksdagens jordbruksutskott 1996-01-26**, för att understryka vikten av ett statligt engagemang i våtmarksarbetet.

Etapp 2

Även **den andra etappen** omfattade **inledningsvis tre år 1999 - 2002, men förlängdes med ett år** till 2003 m.h.t. behovet av ökad handläggningstid och finansieringen.

Några nedslag i verksamheten:

Ekologgruppen fick åter uppdrag att **planera och genomföra etappen.**

Nya förutsättningar såg nu dagens ljus:

Riksdagen fattade 1999 beslutade om femton övergripande svenska miljökvalitetsmål bl.a. Ingen övergödning. Målet om *ingen övergödning* berörde vattenkvaliteten både i Östersjön och Västerhavet samt vattendrag i inlandet liksom övergödning av mark.

EU:s vattendirektiv kom 2000 med målsättningen att Europas vattenförekomster skulle uppnå "god kemisk och ekologisk status" 2015.

Under etapp 2 **utnyttjades bl.a. statliga omställningsmedel s.k. LIP-medel.** Detta krävde ansökningar från respektive kommun, vilket inte var helt friktionsfritt. Vissa kommuner beviljades medel medan andra blev utan.

Under början av etapp 2 **gjordes en skyddszonutredning.** Den visade att projektet inte behövde arbeta vidare med dessa anläggningar beroende på de bidrag som nu utgick direkt till lantbruket.

Ett projekt i Ekeberga i Lunds kommun föranledde en **diskussion om behovet av extern kontroll och besiktning** av dammanläggningarna. Diskussionen ledde fram till att kontroll och besiktning skulle handlas upp separat under etapp 3.

Uppföljning av näringsretentionen i de två Höjeådammarna avslutades under etappen.

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Hösten 2000 inrättades en gemensam heltidstjänst som projektsekreterare för Kävlingeåprojektet (70 %) och Höjeåprojektet (30 %). Det betydde att sekretariatet i Eslöv avvecklades och flyttades till Lund.

Ettapp 3

De **ursprungliga etapperna 3 och 4 slogs ihop till en etapp 3**, som inledningsvis kom att **omfatta sex år 2003–2009**. Etappen **förlängdes med ett halvår och avslutades vid årsskiftet 2009/ 2010**. Tanken var att vattenrådet då skulle ta över verksamheten.

Några nedslag i verksamheten:

Inför etapp 3 **reviderades samarbetsavtalet och handlingsprogrammet**.

Organisationen förändras till viss del. Programberedningen fick ett arbetsutskott liksom Tjänstemannaberedningen, som det tidigare arbetsutskottet nu benämndes. Referensgruppen avskaffades och dess medlemmar adjungerades dels till Programberedningen dels till Tjänstemannaberedningen.

Den **externa finansieringen** under etapp 3 kom i huvudsak från **det statliga miljöinvesteringsstödet för våtmarker**.

Ekologgruppen fick åter **ansvar för planering och genomförande fördelat på två delbeställningar** m.h.t. finansieringsmöjligheterna.

Upphandlingen av kontroll och besiktning fick avbrytas och göras om m.h.t. att arvodet ej rymdes inom budget. Upphandlingen slutade med att **Ekologgruppen fick fortsatt uppdrag** att svara för kontroll och besiktning, men speciella regler infördes.

Länsstyrelsens nya rutiner betr. samrådsförfarandet föranledde en **uppvaktning av Länsstyrelsen 2004**.

Upphandling av **ramavtal avseende entreprenverksamheten** diskuterades och genomfördes 2005.

Mätningarna i Slogstorpsdammen förlängdes till sommaren 2005.

En **utredning beträffande historiska stora våtmarker genomfördes** och redovisades 2008.

Några intressanta projekt:

Hjularödsprojektet (ca. 20 ha) kunde äntligen slutföras efter överprövning i Miljööverdomstolen. Projektet invigdes i maj 2007.

Vombprojektet (ca. 60 ha) kunde slutföras efter statligt markinköp och prövning i Miljödomstolen. Projektet invigdes i oktober 2009.

Övedsklostersprojektet (ca. 14 ha) hade en kulturhistorisk inriktning med återställande av våtmarker och promenadstråk i anslutning till slottsparken. Projektet invigdes i oktober 2009.

Askerödsmosseprojektet (ca. 11 ha) omfattande sex markägare blev ett annat nyskapande projekt genom bildande av en gemensamhetsanläggning med ansvar för skötseln av området.

En **ny skyddszonsinventering genomfördes under 2004**. Den visade att projektmålet för hela etappen redan uppfyllts med råge.

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Projektet engagerade sig även i våtmarksarbetet på regional och nationell nivå.

Lunds kommun och Ekologgruppen blev remissinstanser avseende förslaget om den nationella våtmarksstrategin. Kävlingeåprojektet lämnade synpunkter till Miljöbalkskommittén beträffande översynen av Miljöbalken. Projektet besvarade Vattenmyndighetens remiss beträffande "Vägledning om vattenråd" och Länsstyrelsens remiss beträffande "Våtmarkspolicy och våtmarksstrategi för Skåne".

Utvärdering

Ettapp 1 och del av ettapp 2 utvärderades redan 2002 av Peder Eriksson vid Limnologiska institutionen vid LU.

En sammanfattande utvärdering av ettapp 1 – 3 genomfördes av John Strand, Hushållningssällskapet i Halland och Stefan Weisner från Högskolan i Halmstad och redovisades 2010.

Genomförda projekt under ettapp 1 – 3.:

Under ettapp 1 har 52 ha våtmarksyta anlagts, dock inga storvåtmarker > 7 ha

Under ettapp 2 har 93 ha våtmarksyta anlagts, varav 2 våtmarker > 7 ha

Under ettapp 3 har 215 ha våtmarksyta anlagts, varav 11 våtmarker > 7 ha

Totalt hade 360 ha våtmarksyta anlagts jämfört med **målsättningen 300 ha**

Inventeringen av de **skydds-zoner** som fått stöd under 2004 framgår att det **anlagts 224 ha** under de tre etapperna jämfört med **målsättningen 210 ha**.

Utvärderarna sammanfattade det hela så här:

"Sammanfattningsvis är Kävlingeåprojektet lyckat avseende minskad transport av kväve till havet, trots att målen inte uppfyllts, och kostnadseffektiviteten har varit god. Även avseende den biologiska mångfalden är projektet lyckat. Särskilt de ambitiösa uppföljningsprogrammen samt pilotförsöken med aktiv etablering av hotade arter, kan stå som föredöme för kommande våtmarksprojekt.... Studier avseende utnyttjandet av de anlagda våtmarkerna visar att de blivit populära utflyktsmål för allmänhet och olika specialintresse, samt även utnyttjats flitigt i undervisning på alla nivåer från förskola till universitet."

Ettapp IV

I avvaktan på bildande av ett vattenråd och ett fortsatt vattenvårdsprogram genomfördes en avslutande ettapp 4 inom ramen för Kävlingeåprojektet. **Samtliga kommuner utom Ystad** ställde sig positiva till **en förlängning av projektet fr.o.m. 2010 t.o.m. 2011**, utifrån ett **reviderat samarbetsavtal och handlingsprogram**.

Några nedslag i verksamheten:

Den **externa finansieringen** under ettapp 4 i huvudsak kom från det **statliga miljöinvesteringsstödet för våtmarker**.

Ekologgruppen upphandlades som konsult även för denna fjärde och sista ettapp.

Förslaget till **underhållsåtgärder i anlagda dammar godkändes** och Ekologgruppen fick i **uppdrag att genomföra åtgärderna**.

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Möjligheterna till inskrivning av avtal i fastighetsboken hade utretts, men hänsköts för beslut till vattenrådet.

Genomförda projekt under etapp 4:

Anläggning av **9 ha våtmarker**, restaurering av 0,6 km vattendrag, sammanbindning av 3 km gångstråk vid vatten samt dialogmöten i Sularp, Harlösa och Tolånga.

Dessutom utarbetades **underlag för tillståndsprövning i MD** för två stora våtmarksprojekt nämligen **översilningsprojektet i Björka** (ca. 60 ha) och **vattendragsrestaureringsprojektet** (3 km + ca. 15 ha) i **Klingavälsån vid Hemmestorps mölla**.

Samtliga projekt för etapp 1 – 4 redovisades i den förnämliga **projektkatalogen**.

Kävlingeåprojektets PB hade sitt avslutande sammanträde den 7 mars 2012.

Kävlingeåprojektet hade då totalt **anlagt ca. 370 ha våtmarker fördelat på 159 dammar och 15 ha skyddszoner**. De anlagda våtmarkerna beräknades **reducera transporten av kväve och fosfor med i genomsnitt cirka 100 ton kväve och upp till 5 ton fosfor per år**. De flesta dammarna hade anlagts i Lunds, Eslövs och Sjöbo kommun. **Projektet hade omsatt cirka 120 miljoner kronor** under etapp I-IV. De största kostnaderna, cirka **65 %**, **utgjordes av entreprenadersättningar** för anläggning av dammar och våtmarker. Projektet hade **basfinansierats av de medverkande kommunerna**, som stått för **nästan hälften av kostnaderna**.

Vid sammanträdet utväxlades en överenskommelse mellan **Kävlingeåprojektet och Kävlingeåns vattenråd** angående överföring av överblivna medel samt framtida ansvar betr. genomförda och icke helt avslutade projekt m.m.

I SDS kunde man dagen efter läsa bl.a. följande: "Projektet avslutades. 373 ha våtmarker hade anlagts dvs. **motsvarande Krankesjöns yta**, vilket betydde att målsättningen med 300 ha våtmarker hade uppnåtts med råge. Även skyddszonsmålet om 210 ha skyddszoner var uppnått genom lantbrukets egen försorg och statliga bidrag."

Vattenrådets bildande är en särskild historia.

Redan 2006 väcktes frågan i PB.

Det kan nämnas att det var **Kävlingeåprojektet som drev, utredde, förhandlade och tog fram beslutsunderlag för bildande av Kävlingeåns vattenråd inkl. ett vattenvårdsprogram 2012 - 2021 med benäget bistånd av Ekologgruppen.**

Stora ansträngningar gjordes för att **få med vattenvårdsförbundet, vilket skedde först 2014.**

Under ett antal år arbetade tre olika organisationer med vattenfrågorna i Kävlingeån nämligen Vattenrådet, Kävlingeåprojektet och Vattenvårdsförbundet innan allt kunde förenklas och samlas under Kävlingeåns vattenråd.

Några framgångsfaktorer

Markägarnas intresse, projektets ambassadörer!!!!

Frivilligheten, inga lagliga möjligheter att förverkliga projektet

, inga lagkrav på kommunerna att anlägga våtmarker

, projektet startades dessutom i en tid när kommunernas ekonomi krympte kraftigt

Engagemanget, politiker, tjänstemän, och inte minst hos konsulten.

Kontinuiteten, politiker, tjänstemän, konsult

Kävlingeåprojektets tillkomst och historia, som jag minns det.

Kävlingeåns vattenråd 2022-05-24

2023-05-23/ Lars Jacobsson, Landskapsarkitekt LAR/MSA

Samverkan, med samtliga parter

Åtgärdernas utveckling, retention, biologisk mångfald, rekreation, kulturminnesvård

Genomförandet, huvuddelen av dammarna utan tillståndsprövning i MD, stora projekt
tillståndsprövning i MD

gediget konsultarbete, duktiga entreprenörer, få konflikter, en del projekt blev inte
av

Utvärderingarna och undersökningarna och forskningens intresse för projektet.

Informationsverksamheten

Miljönyttan, det allra viktigaste

Avslutningsvis vill jag berätta om ett besök på Linebäcks äldreboende i Lund. Om jag minns rätt var det strax efter vår första pressträff på Håstad Mölla 1995. Jag hade några dagar innan blivit uppringd av föreståndaren på boendet, som berättade att det var en kvinna, som ville donera medel till Kävlingeåprojektet. Sven Tufvesson, som då var ordförande i PB, och undertecknad åkte till Linebäck och fick där träffa en pigg och miljöengagerad hundraåring. Hennes namn har jag tyvärr glömt och inte heller lyckats ta reda på tills idag. Ett intressant och trevligt samtal slutade med att hon framförde sin önskan att donera 100 000 kr till projektet. En gåva som vi båda både var tacksamma och glada för, men samtidigt väldigt överraskade. Vilken miljömedveten kvinna 100 år gammal, som nu skänkte 100 000 kr till vårt våtmarksprojekt som bara var i sin linda. Jag är övertygad om att hon glatts över vad Kävlingeåprojektet genom åren åstadkommit om hon då varit i livet.